Реформската агенда 2024 - 2027 и дигитализацијата во Република Северна Македонија

– преглед на обврски во декември рок –

Скопје, декември 2025

МЕТАМОРФОЗИС
Фондација за интернет и општество

Вовед

Фондација Метаморфозис континуирано и посветено ги следи активностите на државните институции во полето на дигитализација, и за таа цел, веќе подготви два прегледи на постигнувања од Реформската агенда, еден во април 2025 со опис на активностите во областа дигитализација, и еден во јули 2025, како пресек на обврските со рок до јуни 2025.

Имајќи предвид дека ни се приближува декемврискиот рок, во прилог мал осврт на структурата, значењето, досега остварените мерки, но и што треба да се исполни до 31 декември 2025 година.

Осврт на Реформската агенда за Северна Македонија

Планот за раст за Западен Балкан, иницран од Европската комисија, има за цел да го забрза економското приближување на регионот со ЕУ и да поттикне спроведување на клучни реформи. Тој се темели на четири столба:

- Интеграција со единствениот пазар на ЕУ преку усогласување на политики и регулативи;
- Развој на Заеднички регионален пазар и економска соработка во регионот;
- Спроведување фундаментални реформи во владеење на правото, судството и борба против корупцијата;
- Финансиска поддршка од 6 милијарди евра (*од кои 2 милијарди се за грантови*) за олеснето спроведување на реформите.

Секоја земја подготви сопствена Реформска агенда, со тоа што Босна и Херцеговина, ја усвои својата на 30 септември 2025 година, најдоцна од сите вклучени земји.[1] Агендата на Република Северна Македонија има за цел да го забрза усогласувањето со европските стандарди преку транспарентно управување, зелена и конкурентна економија и поддршка на пристапниот процес. Агендата опфаќа пет приоритетни области:

1. Управување и јавни финансии;

2. Енергетска и дигитална транзиција;

3. Човечки капитал;

4. Приватен сектор и деловно опкружување;

5. Владеење на правото и борба против корупцијата.

Во октомври 2024 година, Европската комисија ја одобри Реформската агенда на Северна Македонија, со што земјата доби пристап до фондовите од 6 милијарди евра за поддршка на демократските институции, човековите права и економската интеграција со ЕУ.

[1] https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Usvojena-Reformska-agenda-BiH-u-zadnji-cas-spasila-1085-miliona-evra/930369?utm_source=nezavisne&utm_medium=feed&utm_campaign=RSS%3A+Novosti

Република Северна Македонија е првата земја во регионот што обезбеди финансиска поддршка преку Инструментот за реформи и раст, преку почетната транша за предфинансирање во износ од 52,4 милиони евра. Овие средства следуваат по официјалното барање што државата го поднесе во ноември 2024 година.

Земјите-корисници двапати годишно поднесуваат барање за ослободување средства врз основа на исполнувањето на условите за плаќање, утврдени преку квантитативните и квалитативните чекори во нивните реформски агенди. Потоа, Европската комисија ги оценува поднесените барања и донесува одлука со која го утврдува износот на финансиската поддршка што ќе им биде ставен на располагање. Одлуката вклучува и прелиминарно потврдување на износите што треба да им се исплатат на земјите-корисници, како и процентот определен согласно член 5 од Договорот за заем, што се става на располагање преку Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ).

Инвестициската рамка за Западен Балкан е финансиска платформа која ги координира и хармонизира инвестициите за социо-економски развој во регионот. Таа е заедничка иницијатива на ЕУ, финансиски организации и билатерални донатори, што придонесува за европската перспектива на Западен Балкан.

Министерот Муртезани, во мај 2025 година, говорејќи на Првиот состанок на Националниот консултативен механизам за Реформската агенда, изјави дека до февруари 2025 година, Република Северна Македонија ги исполни сите пет иницијални реформски чекори, вклучувајќи го новиот Закон за јавна внатрешна финансиска контрола, подзаконските акти од Законот за буџети, реформите во изборот на управни органи на државни компании, и кадровските решенија во судството. Ниту една предвидена обврска со рок на завршување до крај на 2024 година не беше од областа на политика 2.2. Дигитализација. Министерството за европски прашања, по остварувањето на сите предвидени обврски до февруари 2025 година, поднесе барање за ослободување на 17,1 милиони евра од ЕК.

Сепак, според објавената Одлука за одобрување на првото ослободување на средства од 30.7.2025 г., се оценува дека само две од вкупно пет заложби се исполнети. Во објавената Проценка на условите за плаќање, детално се наведени евалуациите на мерките. Во рамките на зададениот рок успешно беа финализирани измените на Законот за трговски друштва, со кои се воведува обврска за назначување независни членови во управните и надзорните одбори на трговските друштва во државна сопственост, како и соодветните обврски на Министерството за економија. Дополнително, во целост е спроведена и реформата поврзана со Законот за внатрешна контрола на јавните финансии, за која е надлежно Министерството за финансии. Од друга страна, како неспроведени се оценети реформите на Министерството за финансии што се однесуваат на донесување на подзаконски акти предвидени со Законот за буџетите. Неспроведен останува и Патоказот за праведна транзиција во надлежност на Министерството за енергетика. Исто така, не е реализирано ниту систематското пополнување на испразнетите судиски и обвинителски позиции, за што е одговорно Министерството за правда.

За исполнетите обврски од првиот рок, земјата доби 7.918.701,90 евра нето: 2.272.568,64 евра во неповратни грантови и 5.646.133,26 евра во кредити, при што 34,75% (1.962.031,31 евра) се наменети за Инвестициската рамка за Западен Балкан (ИРЗБ)[2]. Грејс периодот за незавршените

[2] https://epi.org.mk/post/32076

обврски од првиот рок изнесува 24 месеци. За сите обврски понатаму, грејс периодот изнесува 12 месеци.

Со рок до крајот на јуни 2025 година беа 16 нови чекори, кои ослободуваат над 70 милиони евра. Од нив, над 19 милиони евра се ослободија со донесување на Реформски пакет на Предлог закони за дигитална трансформација на Република Северна Македонија, односно со постигнувањето на три од четирите зацртани чекори од областа на политика 2.2. Дигитализација. Единствена обврска што не беше исполнета според ЕК беше донесувањето на Законот за електронските комуникации, односно соодветно усогласување со важечките европски регулативи.

Во објавената Проценка на условите за плаќања, Европската комисија утврдила дека Северна Македонија исполнила 4 од 16 услови за плаќање со рок до јуни 2025 година. Со тоа, земјата ќе ја добие својата втора исплата од 15.929.721,7 евра нето. Од оваа сума, неповратни грантови се во износ од 4.571.631,37 евра, додека во заеми се 11.358.090,36 евра. Со втората исплата, во Инвестициската рамка за Западен Балкан се слеваат 34,75%, односно 3.946.936,40 евра.

Потврдата за втората исплата следи по првичното ослободување од околу 7,9 милиони евра претходно во текот на годината. Вкупно, во рамките на Програмата, на Северна Македонија, досега ѝ се исплатени околу 25 милиони евра.

Во Проценката на условите за плаќање, се наведува дека земјата покажала напредок во корпоративното управување, внатрешните финансиски контроли и реформите во правосудниот сектор, иако клучните предизвици остануваат, особено во борбата против корупцијата на високо ниво и политичкото мешање во судството[3].

Дигитализацијата како стратешки приоритет

Дигитализацијата е од стратешка важност во евроинтегративните процеси и токму затоа, таа е поставена и како приоритетна компонента во Реформската агенда на Северна Македонија. Подточките 2.2.1. Кибербезбедност и 2.2.2. Дигитализација, поставуваат хоризонтална политика за дигитална трансформација на целокупниот државен апарат. Со приближувањето кон Европската Унија, дигиталната трансформација не само што добива повисоко политичко значење, туку бара и институционална зрелост, усогласеност со европската нормативна рамка и оперативна функционалност, и тоа не само во јавниот, туку и во приватниот сектор.
Спроведувањето на дигиталната компонента од Реформската агенда е комплексен процес кој бара координација меѓу повеќе институции, каде клучна улога играат:

- Министерството за дигитална трансформација;
- Министерството за финансии;
- Министерството за европски прашања;
- Министерството за правда;
- Министерството за внатрешни работи;
- Министерството за јавна администрација;
- Управата за водење на матични книги; и,
- Државниот архив.

[3] https://reform-monitor.org/eu-commission-approves-second-release-of-funds-for-albania-montenegro-and-north-macedonia-under-the-western-balkans-growth-plan/

Во рамки на дигитализацијата, акцентот е ставен на развој на дигитална инфраструктура, дигитален идентитет и унапредување на јавните електронски услуги. Во тој контекст, Северна Македонија спроведува низа активности: *усогласување со Европскиот кодекс за електронски комуникации преку нов Закон за електронски комуникации; усвојување законски решенија поврзани со дигиталниот идентитет, електронските документи и доверливите услуги согласно eIDAS2; развивање на SuperApp ELI – електронски личен идентитет и дигитален паричник; проширување на владината е-платформа за зголемување на бројот и достапноста на е-услуги; и регулирање на Националниот ДМС (DMS) и архивското работење.*

Според Проценката на условите за плаќање, Република Северна Македонија, исполнила три од четирите зацртани мерки во областа дигитализација досега.

Остварени и неостварени мерки во полето на дигитализација

Назив на реформата	Мерка	Рок	Надлежна институција	Буџет во евра
2.2.1.1 Поставување сеопфатна рамка за киберотпорност (воведувања барања од Директивата NIS2 и зајакнување на релевантните институции)	Донесување и спроведување законска рамка за кибербезбедност која е целосно усогласена со политиката на ЕУ за кибербезбедност и правото на ЕУ за кибербезбедност, т.е. Законот за безбедност на мрежи и информациски системи и ажурираната стратегија за кибербезбедност	јуни 2025	Министерство за дигитална трансформација	4,281,623.70 €
2.2.2.1. Воведување безбедни дигитални инфраструктури	Донесување на нов Закон за електронските комуникации; усогласување на националното законодавство со правото на ЕУ; и Законот за гигабит инфраструктура, по неговото влегување во сила во ЕУ	јуни 2025	Министерство за дигитална трансформација	4,281,623.7 €
2.2.2.2. Дигитализација на јавните услуги	Усогласување со Регулативата за дигитален идентитет	јуни 2025	Министерство за дигитална трансформација	6,422,435.55 €

	на ЕУ и Регулативата за eIDAS2 со донесување ажуриран Закон за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги, вклучително и усогласеност со новата Регулатива за дигитален идентитет на ЕУ, со која се ревидира Регулативата за eIDAS.			
2.2.2.2. Дигитализација на јавните услуги	Донесување законодавство за да се овозможи архивирање електронски документи	јуни 2025	Министерство за дигитална трансформација	4,281,623.7 €

Зошто оценката неостварено за мерката 2.2.2.1*?*

„Новиот Закон за електронски комуникации беше донесен на 27 јуни 2025 година и беше објавен во Службен весник бр. 135 на 4 јули 2025 година. Во согласност со описот на чекорот, тој има за цел да го усогласи националното законодавство со „релевантниот acquis на ЕУ“, имено две клучни правни акти на ЕУ: Директива (ЕУ) 2018/1972 со која се воспоставува Европскиот кодекс за електронски комуникации (EECC) и Регулатива (ЕУ) 2024/1309 со која се воспоставува Законот за гигабитна инфраструктура (GIA).

За да се постигне овој чекор, потребно е само усогласување на ниво на примарно законодавство. Законот одредува рок од 15 месеци за донесување на подзаконските акти, поради технички сложената природа на неговото спроведување. Според тоа, Законот за гигабитна инфраструктура одредува рок од 18 месеци за донесување на секундарно законодавство на ниво на ЕУ. Дополнително, иако законот стапи на сила на 11 мај 2024 година, тој ќе стане целосно применлив за земјите-членки на ЕУ дури од 12 ноември 2025 година, а одредени одредби ќе стапат на сила дури подоцна, во февруари и мај 2026 година, како што е наведено во член 19 од Регулативата за гигабитна инфраструктура. Затоа, донесувањето на подзаконски акти, воспоставувањето на институционални капацитети и какви било дополнителни барања не се предвидени во рамките на тековниот чекор, кој се фокусира на усогласување на примарното законодавство. Секундарното законодавство ќе биде потврдено како дел од условеноста поврзана со идните чекори во областа на реформите.

Прегледот на законодавството од страна на Комисијата забележува дека остануваат значителни празнини во хармонизацијата, првенствено затоа што работата за усогласување се базираше на предлогот на Комисијата, а не на конечната усвоена верзија на Законот за гигабитна инфраструктура. Ова претставува предизвик, бидејќи ќе бидат потребни дополнителни измени на законот.

Врз основа на ова, Комисијата смета дека овој чекор не е постигнат. Иако подзаконските акти не се потребни според тековниот рок, **усвоеното примарно законодавство не е доволно усогласено со релевантното законодавство на ЕУ. Остануваат значителни празнини во хармонизацијата, кои би требало да се решат преку целни измени на законот**."[4] Ова е изворно објаснување од Проценката на условите за плаќање.

Нашата земја влегува во грејс период до 30 јуни 2026 г., односно дополнителни дванаесет месеци, за остварување на оваа мерка. На вториот состанок на Националниот консултативен механизам за Реформската агенда, што се одржа на 24 ноември 2025 г., Министерството за дигитална трансформација информираше дека е веќе подготвен Закон за измени и дополнувања на Законот за електронските комуникации, и со негово донесување, целосно ќе се имплементира активноста, односно земјата ќе се усогласи со Регулативата (ЕУ) 2024/1309 со која се воспоставува Законот за гигабитна инфраструктура (GIA).

Клучни области на дигитализација со рок на завршување во декември 2025 година

Назив на реформата: 2.2.2.2. Дигитализација на јавните услуги
Мерка: Приклучување кон списокот на доверливи трети земји на ЕУ за валидацијата на електронски потписи како напредна електроника во ЕУ како прв чекор кон следење на меѓусебно признавање на квалификувани доверливи услуги; Достапни доверливи услуги и отпочнување на издавање квалификувани сертификати; Осигурување на спроведувањето услуги за е-идентитет и е-потпис за граѓаните и деловните субјекти
Рокови: декември 2025
Буџет во евра: 2,140,811.85 €
Индикатори: Степен на спроведување на рамката за Паричник за дигитален идентитет
Извори на информации: Список на доверливи трети земји на ЕУ за валидација на електронски потписи; Извештај за квалификувани сертификати; ревизии и проценки спроведени од националните власти
Надлежна институција: Министерство за дигитална трансформација
Други вклучени институции: Влада, Министерство за внатрешни работи, Управа за водење на матичните книги, органи на државната Управа

Детали за мерката: Мерките кои што треба да се остварат се приклучување кон списокот на доверливи трети земји на ЕУ за валидација на електронски потписи како напредна електроника во ЕУ како прв чекор кон следење на меѓусебно признавање на квалификувани доверливи услуги; понатаму, треба да се обезбедат достапни доверливи услуги и да се отпочне со издавање на квалификувани сертификати. До декември 2025 година, треба да се обезбеди имплементација на услуги за е-идентитет и е-потпис за граѓаните и бизнисите.

[4] RGF-Payment-Annex-North-Macedonia.pdf

„За да се обезбеди усогласеност со регулативата eIDAS2, треба да се назначи орган одговорен за издавање на квалификувани сертификати за електронски потписи и потврда на идентитетот. Овој орган ќе се грижи за високите безбедносни стандарди и ќе треба да потврдува, односно обезбедува дека е-потписите и потврдите на идентитетот се законски признати и доверливи во земјата, прекугранично и низ земјите на ЕУ. Со тоа, ќе се олесни безбедната електронска трансформација, ќе се зголеми дигиталната доверба и ќе се поддржат напорите на земјата за дигитална трансформација, што на крајот ќе доведе до воведување на дигитален паричник. Верификацијата ќе дојде од ревизиите и проценките спроведени од националните власти и потенцијално од релевантните ЕУ органи одговорни за оценување на усогласеноста со прописите за дигитален идентитет. Овие проценки гарантираат дека Северна Македонија ги исполнува барањата на ЕУ за меѓусебно признавање на квалификувани доверливи услуги.“[5]

Контекст за реформата: Советот на Европската Унија усвои нова Рамка за европски дигитален идентитет (еИД) со цел да обезбеди универзален, сигурен и доверлив систем за електронска идентификација и автентикација за сите граѓани и бизниси во Унијата. Оваа рамка ја олеснува пристапноста до онлајн услуги низ цела ЕУ, овозможувајќи користење на дигитална идентификација без потреба од дополнителни методи или непотребно споделување лични податоци. Системот е дизајниран да овозможи споделување само на најнеопходните информации, што е клучно за заштита на приватноста и доверливоста.

За земјите од Западен Балкан, е предвидено воспоставување на Балкански паричник за дигитален идентитет, што значи дека националните дигитални паричници ќе бидат интероперабилни на регионално ниво, овозможувајќи лесна и сигурна идентификација во сите земји од регионот. Оваа иницијатива ја зголемува поврзаноста и олеснува мобилноста, делувајќи како мост кон интеграција со европскиот дигитален пазар.

Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги, во член 3, став 51, ја дефинира улогата на дигиталниот паричник како средство кое му овозможува на корисникот да чува и управува со податоци, овластувања и атрибути поврзани со неговиот идентитет. Дигиталниот паричник овозможува доставување на овие информации на барање на засегнатите страни, автентикација онлајн и офлајн, како и создавање квалификувани електронски потписи и печати, што ја зголемува безбедноста и правната валидност на дигиталните трансакции.

Во октомври 2024 година, министерот за дигитална трансформација, Стефан Андоновски, најави развој на владина мобилна апликација наречена Super App ELI, која има за цел да им овозможи на граѓаните едноставен и безбеден пристап до административни услуги преку мобилни уреди. Овој проект, покрај што овозможува дигитална верзија на личните карти и возачките дозволи, претставува значаен чекор кон воспоставување на мобилен паричник (ID Wallet), кој ќе ги консолидира личните документи и услуги во една интегрирана дигитална платформа. Во интервју во јуни 2025, министерот истакна дека на Дигиталниот самит во Скопје, кој ќе се одржи во октомври 2025 година, ќе биде промовирана тест-верзијата на апликацијата за првите корисници да можат да ја симнат и користат. Тој нагласи дека проектот е резултат на меѓународна соработка со Министерството за дигитална трансформација на Украина, земја која бележи значаен напредок во

[5] https://reform-monitor.org/wp-content/uploads/2025/05/Reform-Agenda-North-Macedonia.pdf

дигитализацијата и веќе ја користи сличната апликација Diia. Согласно најавеното, тест верзија на апликацијата беше пуштена во етер на 6 октомври 2025 година[6].

Овие активности укажуваат на континуирана посветеност и ангажираност од страна на Министерството за дигитална трансформација за спроведување на рамката за Паричник за дигитален идентитет.

Што е исполнето од мерката?

Северна Македонија, го подготви и донесе својот национален закон, односно Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги, кој е усогласен со регулативата eIDAS. Согласно член 37, став 2, од Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги, давателите на доверливи услуги основани од земја-членка на ЕУ и регистрирани на Листата на доверливи услуги на ЕУ, можат да работат и да обезбедуваат услуги на територијата на Република Северна Македонија, без претходна регистрација во Регистарот на даватели на доверливи услуги и шеми за електронска идентификација.[7]

Северна Македонија ја усвои и почна да ја применува и Националната ИКТ Стратегија[8]. Во овој документ се предвидува Мерка 3.1.6 Развој на дигитален паричник и обезбедување интероперабилност на националната еИдентификација со eID системите на земјите-членки на ЕУ и Западен Балкан. Како дел од оваа мерка е предвидена Активност 3.1.6.8 Усогласување и овозможување на прекугранично признавање на електронски потписи со ЕУ согласно eIDAS МДТ ОДУ, даватели на доверливи услуги. Активноста е предвидено да се заврши во периодот втор квартал 2025 година – четврти квартал 2027 година.

Министерството за дигитална трансформација согласно Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги, ги врши следниве задачи: води Регистар на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација; врши упис и бришење на даватели на доверливи услуги и издавачи на шеми за електронска идентификација во Регистарот на даватели на доверливи услуги и на шеми за електронска идентификација; објавува на својата веб страница во електронска форма која е погодна за автоматска обработка, листа на даватели на квалификувани доверливи услуги, како и листа на квалификувани доверливи услуги кои тие ги обезбедуваат; води листа на акредитирани тела за оценување на сообразност и лаборатории во Република Северна Македонија; води листа на средства за создавање на квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски; и соработува со органите за супервизија на Европската комисија.

Во рамките на сајтот на Министерството за дигитална трансформација, постои цел дел со лесно прегледни и детални информации, список на важечки прописи, детални често поставувани прашања, формулари, како и објави на регистри и листи.

[6] https://www.linkedin.com/posts/activity-7380918143772282880-kCd7?utm_source=social_share_send&utm_medium=member_desktop_web&rcm=ACoAACpsBvEBRm-JludnBxmRG-BOCTGwyok0XMw
[7] https://trusteid.mdt.gov.mk/en/recognized-qtsp-and-eid/
[8] https://mdt.gov.mk/mk-MK/odnosi-so-javnost/novosti/andonovski-po-8-godini-vakum-makedonija-dobiva-nacionalna-ikt-strategija-smartmk-2030

Северна Македонија во моментов **не фигурира на списокот на доверливи трети земји на Европската Унија за меѓусебно признавање на квалификувани електронски потписи според регулативата eIDAS**. Единствените трети земји кои моментално се наоѓаат на „*Список на доверливи трети земји*“ се Молдавија и Украина[9].

За електронските потписи да бидат меѓусебно признати како квалификувани помеѓу ЕУ и трета земја, потребен е меѓународен договор или акт за спроведување од страна на Европската комисија. Досега спроведените активности на Министерството за дигитална трансформација укажуваат на солидна подготвеност за потпишување на овој договор. Усвоените национални правни инструменти и воспоставените процеси создаваат поволни услови за постигнување меѓусебно признавање до декември 2025 година. Доколку тоа не се реализира во наведениот рок, мерката останува обврска што треба да се спроведе во рамките на дополнителниот грејс период од 12 месеци.

Партнерства и следење на реформи

Иако Северна Македонија има добра стратегиска рамка за дигитална трансформација, практичната примена се соочува со институционални слабости – недостиг на обучен кадар, ограничени капацитети за сајбер безбедност и недоволни буџетски средства. Процесите на изработка на закони и стратегии најчесто се затворени, без доволна вклученост на експерти, граѓански организации и бизнис сектор. Јавните расправи се ретки и најчесто доцна најавени. Финансирањето на дигиталните проекти главно зависи од донатори, што ја прави агендата ранлива на политички промени и губење институционална меморија.

Прв состанок на Комитетот за следење на Инструментот за реформи и раст беше одржан на 2 јули 2025 година. Неофицијален превод на оперативните заклучоци е јавно објавен на веб страницата на Министерството за европски прашања. Според објавените заклучоци, на следните состаноци на Комитетот се планира и учество на претставници од граѓанското општество, номинирани преку Советот за соработка на граѓанските организации со Владата.

Позитивен чекор е формирањето на Националниот консултативен механизам за Реформската агенда (НКМ-РА) од Институтот за европска политика (ЕПИ) во соработка со Министерството за европски прашања, кој обезбедува платформа за дијалог и следење на реформите, вклучувајќи ги областите како владеење на правото, дигитализација и добро владеење. Фондација Метаморфозис е дел од консултативниот механизам.

Вредна иницијатива е и Граѓанската алијанса за реформи и пораст (CARGrow), предводена од Институт Преспа, во која членува и Метаморфозис. Алијансата развои методологија за мониторинг на Реформската агенда и обезбедува податоци и проценки за периодот 2024–2027. Во таа насока, се издвојува и проектот „Зајакнување на учеството на граѓаните и бизнисите во Берлинскиот процес и Реформската агенда“, што го спроведува Институт за демократија „Социетас Цивилис“, кој дополнително ја поддржува вклученоста и следењето на реформите.

[9] https://eidas.ec.europa.eu/efda/trust-services/browse/tc-tls

Заклучок и препораки

Северна Македонија се соочува со сериозни предизвици во дигитализацијата кои бараат системски и континуирани напори. За напредок потребно е реформите да се спроведуваат според реалните потреби на граѓаните, со активно вклучување на граѓанските организации и експертите во сите фази на процесот. Клучен предуслов е зајакнување на институциите преку континуирани обуки, технолошки инвестиции и подобра меѓуинституционална координација за надминување на фрагментацијата. Неопходно е поголема транспарентност и поттикнување иновации преку користење на отворени податоци, како и усогласување на законодавството со европските стандарди, но со соодветно вклучување на локалниот контекст.

Препораки:
1. Да се забрза комуникацијата со ЕУ за приклучување кон списокот на доверливи трети земји на ЕУ;
2. Да се донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за електронските комуникации.

Дигиталната писменост е основа за успешна транзиција и треба да се развива преку стратешки програми достапни за сите граѓани, особено за маргинализираните групи. Во процесот на евроинтеграции, дигитализацијата обезбедува поголема ефикасност и доверба во институциите. Затоа е важно тие да соработуваат со граѓанскиот сектор со цел да се изгради инклузивен и функционален дигитален екосистем што ќе им служи на граѓаните и ќе ја поттикне демократската и економската иднина на земјата.

МЕТАМОРФОЗИС
Фондација за интернет и општество